

II

(Meddelanden)

MEDDELANDEN FRÅN EUROPEISKA UNIONENS INSTITUTIONER OCH
ORGAN

KOMMISSIONEN

**Meddelande från kommissionen – Tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån
för finansinstitut med anledning av den globala finanskrisen**

(2008/C 270/02)

1. INLEDNING

1. Den globala finanskrisen har ökat i styrka på ett påfallande sätt och redan fått svåra konsekvenser för EU:s banksektor. Utöver de problem som framför allt kan relateras till bolånemarknaden och bolånebaserade tillgångar i USA eller som är knutna till förluster som uppstått när enskilda banker tillämpat alltför riskfyllda strategier, har förtroendet undergrävt överlag inom banksektorn under de senaste veckorna. Den djupgående osäkerheten om kreditriskernas omfattning i enskilda finansinstitut har dränerat marknaden för utlåning mellan banker (interbankmarknaden) och alltmer försvårat tillgången till likviditet för finansinstituten överlag.
2. Den rådande situationen hotar enskilda finansinstituts existens på grund av problem som är en konsekvens av deras affärsmodell eller deras affärsmetoder, som har svagheter som nu exponeras och förstärks av krisen på finansmarknaderna. För att sådana finansinstitut ska kunna bli lönsamma igen på lång sikt och inte behöva försättas i likvidation kommer deras verksamhet att behöva omstruktureras på ett genomgripande sätt. Under rådande omständigheter drabbar krisen i samma grad också finansinstitut som är sunda i grunden och vars svårigheter enbart beror på de allmänna marknadsvillkoren som allvarligt begränsat tillgången på likviditet. För sådana finansinstitut kan det räcka med en lindrigare omstrukturering för att de återigen ska bli lönsamma på lång sikt. I alla händelser kan åtgärder som en medlemsstat vidtar till stöd för (vissa) finansinstitut som är verksamma på dess nationella finansmarknad gynna dessa finansinstitut på bekostnad av andra finansinstitut som bedriver verksamhet i samma medlemsstat eller i andra medlemsstater.
3. Ekofinrådet antog den 7 oktober 2008 slutsatser där man åtog sig att vidta alla nödvändiga åtgärder till stöd för

sundheten och stabiliteten i banksystemet för att återställa förtroendet inom finanssektorn och få den att fungera igen. Att rekapitalisera sårbara systemviktiga finansinstitut sågs som ett av flera sätt att skydda insättarnas intressen och systemstabiliteten. Man kom också överens om att beslut om offentliga ingripanden måste fattas av de enskilda medlemsstaterna, men samfällt och grundat på gemensamma EU-principer (¹). Vid samma tillfälle erbjöd sig kommissionen att snarast ge vägledning om den breda ram inom vilken det snabbt skulle kunna bedömas om rekapitaliserings- och garantiordningarna, och tillämpningen av sådana ordningar i enskilda fall, är förenliga med reglerna om statligt stöd.

4. Med beaktande av att krisen fått en omfattning som också hotar banker som är sunda i grunden och med tanke på de europeiska finansmarknadernas höga integrationsgrad och ömsesidiga beroendeförhållande och de grava konsekvenser som blir följden om systemviktiga finansinstitut går omkull och därmed förvärrar krisen ytterligare erkänner kommissionen att det kan bli nödvändigt för medlemsstaterna att vidta de åtgärder som behövs för att säkra stabiliteten i det finansiella systemet. Eftersom problemen inom finanssektorn är av särskild art kan sådana åtgärder behöva gå

(¹) I Ekofinrådets slutsatser nämns följande principer:

- ingripanden bör ske i tid och stödet bör i princip vara temporärt,
- medlemsstaterna kommer att tillvarata skattebetalarnas intressen,
- befintliga aktieägare bör bära de vederbörliga följderna av ingripandet,
- medlemsstaterna bör ha möjlighet att genomföra förändringar i företagsledningen,
- företagsledningen bör inte få behålla orättmätiga förmåner – regeringarna kan bland annat ha befogenhet att ingripa i lönefrågor,
- konkurrenternas legitima intressen måste skyddas, särskilt genom bestämmelserna om statligt stöd,
- negativa spridningseffekter bör undvikas.

längre än att man stabiliserar enskilda finansinstitut och också omfatta allmänna ordningar.

5. De rådande exceptionella förhållandena måste beaktas på ett adekvat sätt när reglerna om statligt stöd tillämpas på åtgärder som vidtas för att bemöta krisen på finansmarknaderna, men kommissionen måste se till att sådana åtgärder inte skapar onödig snedvridning av konkurrensen mellan finansinstituten på marknaden eller får negativa spridningseffekter i andra medlemsstater. Syftet med detta meddelande är att ge vägledning om vilka kriterier som är relevanta för bedömningen av om allmänna ordningar, eller tillämpningen av sådana ordningar i enskilda fall och i systemviktiga *ad hoc*-fall, är förenliga med fördraget. Vid tillämpningen av dessa kriterier på åtgärder som vidtas av medlemsstaterna kommer kommissionen att agera så snabbt som möjligt för att skapa klarhet om rättsläget och för att återställa förtroendet på finansmarknaderna.

2. ALLMÄNNA PRINCIPER

6. Statligt stöd till enskilda företag i svårigheter bedöms i normala fall på grundval av artikel 87.3 c i fördraget och gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter⁽¹⁾ (nedan kallade *riktlinjerna för undsättning och omstrukturering*), som anger hur kommissionen tillämpar artikel 87.3 c i fördraget på denna stödtyp. Riktlinjerna för undsättning och omstrukturering är allmänna men innehåller vissa särskilda kriterier för finanssektorn.
7. Dessutom kan kommissionen enligt artikel 87.3 b i fördraget tillåta statligt stöd "för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi".
8. Kommissionen vidhåller i enlighet med gällande rättspraxis och sin egen beslutspraxis⁽²⁾ att artikel 87.3 b i fördraget ska tolkas restriktivt med avseende på vad som kan betraktas som en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi.

⁽¹⁾ EUT C 244, 1.10.2004, s. 2.

⁽²⁾ Se förstainstansrättens beslut i de förenade målen T-132/96 och T-143/96, Freistaat Sachsen m.fl. mot Europeiska kommissionen, REG 1999, s. II-3663, punkt 167. Bekräftat genom kommissionens beslut 98/490/EG i ärende C 47/1996, *Crédit Lyonnais* (EGT L 221, 8.8.1998, s. 28), punkt 10.1, kommissionens beslut 2005/345/EG i ärende C 28/2002 *Bankgesellschaft Berlin* (EUT L 116, 4.5.2005, s. 1), punkt 153 ff. och kommissionens beslut 2008/263/EG i ärende C 50/2006, *BAWAG* (EUT L 83, 26.3.2008, s. 7), punkt 166. Se kommissionens beslut i ärende NN 70/2007, *Northern Rock* (EUT C 43, 16.2.2008, s. 1), kommissionens beslut i ärende NN 25/2008, *undsättningsstöd till WestLB* (EUT C 189, 26.7.2008, s. 3), samt kommissionens beslut av den 4 juni 2008 i ärende C 9/2008 *SachsenLB*, ännu ej offentliggjort.

9. Med beaktande av den allvarliga karaktär krisen på finansmarknaderna fått och de konsekvenser den kan få för medlemsstaternas ekonomi totalt sett anser kommissionen att artikel 87.3 b under rådande omständigheter kan användas som rättslig grund för stödåtgärder som vidtas för att bemöta denna systemkris. Detta gäller särskilt stöd som ges genom en allmän ordning som står öppen för flera eller samtliga finansinstitut i en medlemsstat. Om medlemsstaternas myndigheter med ansvar för finansiell stabilitet förklarar för kommissionen att det finns risk för en sådan allvarlig störning har detta särskild relevans för kommissionen bedömning.
10. Åtgärder för särskilda ändamål som vidtas av medlemsstaterna är inte undantagna när kriterierna i artikel 87.3 b är uppfyllda. Både i fråga om ordningar och åtgärder för särskilda ändamål bör bedömningen av stödet följa de allmänna principerna i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering, som antagits på grundval av artikel 87.3 c i fördraget. De aktuella omständigheterna kan dock motivera exceptionella åtgärder, som strukturella akutinsatser, skydd av tredje mans rättigheter (till exempel fordringshavare) och undsättningsåtgärder med en varaktighet som kan vara längre än sex månader.

11. Det bör dock understrykas att ovannämnda överväganden innebär att artikel 87.3 b rent principiellt inte kan tillämpas i krislägen inom andra enskilda sektorer där det inte finns en motsvarande risk för en omedelbar effekt på medlemsstatens ekonomi som helhet. När det gäller finanssektorn kan denna bestämmelse åberopas endast under verkligt exceptionella omständigheter när det finns risk för att finansmarknaderna helt ska sluta att fungera.
12. När det föreligger en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi på det sätt som avses ovan kan artikel 87.3 b inte tillämpas på obestämd tid utan bara så länge som krisituationen gör det berättigat.
13. Detta innebär att alla allmänna ordningar som införs på denna grund, till exempel i form av en garanti- eller rekaptaliseringsordning, behöver ses över regelbundet och sluta tillämpas så snart som den ekonomiska situationen i medlemsstaten i fråga tillåter det. Kommissionen erkänner att det för närvarande är omöjligt att förutspå hur länge de aktuella extraordinära problemen på finansmarknaderna kommer att fortsätta och att det kan bli nödvändigt att låta en åtgärd gälla så länge krisen varar för att förtroendet ska kunna återställas. För att en allmän ordning ska anses vara förenlig med den gemensamma marknaden anser kommissionen emellertid att det är nödvändigt att medlemsstaten i fråga ser över ordningen minst var sjätte månad och rapporterar till kommissionen om resultatet av översynen.
14. Dessutom anser kommissionen att finansinstitut som har likviditetsproblem till följd av de exceptionella förhållanden som nu råder men som annars är sunda i grunden bör behandlas annorlunda än finansinstitut med internt betingade problem. I det förstnämnda fallet är lönsamhetsproblem betingade av externa faktorer och beror på den

aktuella extrema situationen på finansmarknaden och inte på ineffektivitet eller överdrivet risktagande. Den snedvridning av konkurrensen som ordningar till stöd för sådana finansinstitut ger upphov till är därför normalt mer begränsad och kräver mindre omfattande omstrukturering. Andra finansinstitut, som kan antas bli särskilt drabbade av förluster orsakade av till exempel bristande effektivitet, dålig styrning av balansräkningen eller riskfyllda strategier, kommer däremot att omfattas av de gängse ramarna för undsättningsstöd och kommer framför allt att behöva en långtgående omstrukturering samt kompenserande åtgärder för att begränsa snedvridningen av konkurrensen⁽¹⁾. I samtliga fall gäller dock att utan tillräckliga säkerhetsgarantier kan genomförandet av garanti- och rekapitaliseringsordningar snedvrida konkurrensen avsevärt, eftersom de kan ge mottagarna otillbörliga fördelar på konkurrenternas bekostnad eller förvärva likviditetsproblemen för finansinstitut i andra medlemsstater.

15. I överensstämmelse med de allmänna principerna bakom fördragets regler om statligt stöd, som innebär att det stöd som beviljas inte får vara större än vad som är absolut nödvändigt för att uppnå det legitima syftet med stödet och att snedvridningar av konkurrensen ska undvikas eller minimeras i möjligaste mån, och med hänsyn tagen till rådande omständigheter, måste alla allmänna stödåtgärder

- vara välriktade för att effektivt kunna uppnå syftet att avhjälpa en allvarlig störning i ekonomin,
- stå i proportion till problemet och inte vara mer långtgående än vad som krävs för att avhjälpa detta, och
- vara utformade på ett sådant sätt att de minimerar negativa spridningseffekter på konkurrenter, andra sektorer och andra medlemsstater.

16. För att bevara en välfungerande inre marknad är det nödvändigt att dessa kriterier, som är förenliga med statsstödsreglerna och de grundläggande friheterna i fördraget, bland annat principen om icke-diskriminering, uppfylls. I sin bedömning kommer kommissionen att ta hänsyn till följande kriterier när den avgör om de stödåtgärder som nämns nedan är förenliga med den gemensamma marknaden.

3. GARANTIER SOM TÄCKER FINANSINSTITUTS FÖRPLIKTELSER

17. De ovannämnda principerna innebär att följande överväganden måste göras när det gäller garantiordningar till skydd för förpliktelser, vilka införts genom en förklaring, genom lagstiftning eller genom avtal, och det är underförstått att dessa överväganden är av allmän art och måste anpassas till de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall.

⁽¹⁾ Exakt när och hur omstruktureringen genomförs kan då självfallet komma att påverkas av den nuvarande starka oron på finansmarknaderna.

Tillgång till en garantiordning

18. Konkurrensen kan snedvridas avsevärt om vissa marknadsaktörer inte omfattas av garantin. Kriterierna för att finansinstitut ska kunna omfattas av en sådan garanti måste vara objektiva, ta vederbörlig hänsyn till institutens roll inom det aktuella banksystemet och i ekonomin som helhet samt vara icke-diskriminerande för att undvika onödigt snedvridning på angränsande marknader och på den inre marknaden som helhet. Med tillämpning av principen om icke-diskriminering på grund av nationalitet bör ordningen omfatta alla finansinstitut, inklusive dotterbolag, som är etablerade i den berörda medlemsstaten och som har betydande verksamhet i denna medlemsstat.

Garantins materiella omfattning – vilka typer av förpliktelser den får täcka

19. Under rådande exceptionella förhållanden kan det vara nödvändigt att förvissa dem som gjort insättningar i finansinstitutet om att de inte kommer att drabbas av någon förlust, i syfte att minska risken för att kunderna ska rusa till bankerna få att få ut sina insättningar och för att sunda banker ska drabbas av otillbörliga negativa spridningseffekter. I princip kan det därför vid en systemkris vara berättigat att staten vidtar åtgärder i form av allmänna garantier som skyddar privatkunders insättningar (och privatkunders tillgodohavanden).

20. För garantier som täcker mer än privatkunders insättningar måste valet av vilka typer av tillgodohavanden och förpliktelser som ska omfattas av garantin så långt det är praktiskt möjligt fokusera på den verkliga orsaken till svårigheterna och begränsas till vad som kan anses nödvändigt för att bemöta de aspekter som är relevanta i den aktuella finanskrisen, eftersom de annars skulle kunna fördröja den nödvändiga anpassningsprocessen och leda till ett överdrivet risktagande med skadliga effekter⁽²⁾.

21. Vid tillämpningen av denna princip kan den sinande utlåningen mellan banker på grund av att förtroendet mellan finansinstitutet undergrävs också göra det berättigat att täcka vissa typer av insättningar som gjorts av företagskunder, till och med kort- och medelfristiga skuldinstrument i den mån sådana förpliktelser inte redan är tillräckligt skyddade av befintliga investerarordningar el.dyl.⁽³⁾

22. Om en garanti utvidgas till att omfatta även andra typer av förpliktelser utöver detta redan jämförelsevis omfattande tillämpningsområde skulle det krävas en närmare granskning av om det är berättigat att garantin utvidgas.

23. Sådana garantier bör i princip inte omfatta efterställda skulder (klass 2-kapital) och inte heller täcka alla typer av förpliktelser, eftersom detta endast vore ägnat att skydda aktieägares och andra riskkapitalinverteares intressen. Om en ordning omfattar sådana förpliktelser och därmed möjliggör ett breddande av kapitalbasen och ökad långivning kan det bli nödvändigt att införa särskilda restriktioner.

⁽²⁾ Att begränsa garantibeloppet, eventuellt i förhållande till storleken på garantimottagarens balansomslutning, kan också vara ett sätt att garantera garantiordningens proportionalitet i detta avseende.

⁽³⁾ Till exempel täckta obligationer samt skuld och insättningar med säkerhet i statsobligationer eller täckta obligationer.

Garantiordningens varaktighet

24. Varaktigheten och omfattningen för varje garantiordning som täcker mer än privatkunders insättningar måste begränsas till vad som är absolut nödvändigt. I linje med de allmänna principer som anges ovan och med hänsyn till att det i dagsläget är osäkert hur länge de fundamentala bristerna i finansmarknadernas funktion kommer att fortgå, anser kommissionen att det för att en allmän ordning ska vara förenlig med den gemensamma marknaden krävs att medlemsstaten i fråga ser över ordningen var sjätte månad, bland annat när det gäller det berättigade i att den fortsätter att tillämpas och det eventuella behovet av anpassningar med hänsyn till hur situationen på finansmarknaderna utvecklas. Resultaten av en sådan översyn måste meddelas kommissionen. Förutsatt att en sådan regelbunden översyn är garanterad kan godkännandet av ordningen omfatta en längre period än sex månader, och i princip upp till två år. Den kan förlängas ytterligare om kommissionen godkänner det, så länge som krisen på finansmarknaderna kräver det. Om garantiordningen möjliggör en fortsatt täckning av förpliktelse i fråga fram till en förfalldag som infaller efter det att garantiordningen löpt ut, behövs det ytterligare säkerhetsgarantier för att hindra en överdriven snedvridning av konkurrensen. Sådana säkerhetsgarantier kan omfatta en kortare garanti-period än vad som i princip tillåts i detta meddelande samt avskräckande villkor för prissättning och kvantitativa begränsningar av de täckta förpliktelserna.

Begränsning av stödet till vad som är absolut nödvändigt – den privata sektorns bidrag

25. I enlighet med den allmänna statsstödsprincipen att stödbeloppet och stödnivån måste begränsas till vad som är absolut nödvändigt måste medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att mottagarna eller sektorn lämnar ett betydande bidrag för att täcka kostnaderna för garantin och vid behov kostnaderna för statens ingripande, om garantin måste tas i anspråk.

26. Den exakta beräkningen av bidraget och vad exakt det består av beror på de faktiska omständigheterna. Kommissionen anser att en lämplig kombination av alla eller några av följande komponenter ⁽¹⁾ skulle uppfylla villkoret att stödet ska begränsas till vad som är absolut nödvändigt:

- garantiordningen måste grunda sig på att de mottagande finansinstitutens enskilt eller finanssektorn som helhet betalar en adekvat ersättning ⁽²⁾. Med beaktande av hur svårt det är att fastställa ett marknadspris för garantier av denna art och omfattning i avsaknad av ett jämförbart riktmärke, och med hänsyn till de svårigheter mottagarna under rådande förhållanden kan ha att betala fulla belopp, bör de avgifter som tas ut för tillhandahållandet av garantiordningen i möjligaste mån motsvara det som kan betraktas som ett marknadspris. Ändamålsenliga metoder för prissättning, som återspeglar de olika graderna av risk och

mottagarnas olika kreditprofiler och kreditbehov, bidrar på ett väsentligt sätt till att åtgärden blir proportionerlig,

- om garantin måste tas i anspråk skulle ett ytterligare betydande bidrag från den privata sektorn kunna bestå i täckning av åtminstone en betydande del av det mottagande finansinstitutets (om det fortsätter att existera) eller sektorns utestående förpliktelser, medan medlemsstatens bidrag begränsas till belopp som går utöver denna täckning,
- kommissionen erkänner att mottagarna kanske inte direkt kan betala en fullständig lämplig ersättning. För att komplettera eller delvis ersätta komponenterna ovan skulle medlemsstaterna därför kunna överväga att införa en *clawback*- eller *better fortunes*-klausul om att mottagarna antingen ska betala en extra ersättning för att garantin ställs till förfogande (om denna inte behöver tas i anspråk) eller betala tillbaka åtminstone en del av varje belopp som medlemsstaten har betalat ut inom ramen för garantin (om denna behöver tas i anspråk), så snart de klarar av det.

Undvikande av otillbörlig snedvridning av konkurrensen

27. Med beaktande av den inneboende risken för att varje garantiordning kommer att få negativa konsekvenser för banker som inte omfattas av garantiordningen, vilket även gäller banker i andra medlemsstater, måste systemet omfatta lämpliga mekanismer för att minimera sådan snedvridning och risken för missbruk av den fördelaktiga situationen den statliga garantin ger mottagarna. Sådana skyddsåtgärder, som också är viktiga för att undvika överdrivet risktagande, bör omfatta en lämplig kombination av alla eller några av följande komponenter ⁽³⁾:

- beteenderegler som garanterar att de mottagande finansinstituterna inte använder sig av garantin för att bedriva aggressiv expansion till nackdel för konkurrenter som inte omfattas av ett sådant skydd. Det kan till exempel vara fråga om
- begränsningar för finansinstituterna i fråga om affärsmetoder, t.ex. reklam som åberopar att banken i fråga omfattas av garantin, prissättning eller verksamhetsexpansion, t.ex. genom att man sätter ett tak för deras marknadsandel ⁽⁴⁾,
- att balansomslutningen för de finansinstitut som omfattas av garantiordningen begränsas till en viss nivå i förhållande till ett lämpligt riktmärke (t.ex. bruttonationalprodukt eller tillväxten på penningmarknaden ⁽⁵⁾),

⁽¹⁾ Detta är en icke uttömmande förteckning över sätt att bidra till syftet att hålla stödet på lägsta nödvändiga nivå.

⁽²⁾ Till exempel via en sammanslutning av privata banker.

⁽³⁾ Detta är en icke uttömmande förteckning över sätt att bidra till syftet att undvika otillbörlig snedvridning av konkurrensen.

⁽⁴⁾ Avstående från utdelning av vinst för att garantera en tillräcklig rekaptalisering skulle också kunna övervägas i detta sammanhang.

⁽⁵⁾ Samtidigt som det garanteras att det finns tillräcklig tillgång till kredit i ekonomin, särskilt vid en lågkonjunktur.

- att de finansinstitut som omfattas av garantin inte får bete sig på ett sätt som är oförenligt med syftet med garantin, till exempel köpa tillbaka aktier eller ställa nya aktieoptioner till ledningens förfogande,
- ändamålsenliga bestämmelser som ger den berörda medlemsstaten möjlighet att se till att dessa beteenderegler följs, vilket bland annat omfattar att garantiskyddet kan fräntas ett finansinstitut som inte följer reglerna.

Uppföljning med anpassningsåtgärder

28. Kommissionen anser att för att man i möjligaste mån ska kunna undvika snedvridning av konkurrensen måste en allmän garantiordning ses som en temporär nödgärd för att hantera de akuta symptomen på den aktuella krisen på finansmarknaderna. Sådana åtgärder kan per definition inte utgöra en färdig lösning på roten till det onda i denna kris, som sammanhänger med strukturella brister i finansmarknadernas organisation eller med specifika problem i vissa finansinstitut eller en kombination av båda.
29. Därför måste en garantiordning i sinom tid åtföljas av nödvändiga anpassningsåtgärder för sektorn som helhet eller av att enskilda finansinstitut omstruktureras eller försätts i likvidation, särskilt sådana institut för vilka garantin har måst tas i anspråk.

Tillämpning av garantiordningen i enskilda fall

30. I de fall där garantiordningen måste tas i anspråk till förmån för enskilda finansinstitut är det nödvändigt att denna akuta undsättningsåtgärd i syfte att hålla det insolventa finansinstitutet flytande, vilket orsakar ytterligare snedvridning av konkurrensen utöver den som orsakas av det allmänna införandet av garantiordningen, så snart som situationen på finansmarknaderna tillåter det följs upp genom lämpliga åtgärder som leder till att finansinstitutet i fråga omstruktureras eller försätts i likvidation. Detta medför krav på anmälan av en omstrukturerings- eller likvidationsplan för finansinstitut som mottagit garantibetalningar, vilken kommissionen kommer att bedöma separat med avseende på förenligheten med reglerna om statligt stöd ⁽¹⁾.
31. I sin bedömning av en omstruktureringsplan kommer kommissionen att vägledas av kraven på att
- säkerställa att lönsamheten för finansinstitutet i fråga återställs på lång sikt,

⁽¹⁾ Kommissionen anser principiellt att om betalningar måste göras till ett finansinstitut som omfattas av garantiordningen måste betalningen inom sex månader åtföljas antingen av en omstruktureringsplan eller en likvidationsplan, allt efter omständigheterna. För att underlätta medlemsstaternas och kommissionens arbete är kommissionen beredd att undersöka gruppanmälningar som omfattar liknande omstrukturerings- eller likvidationsärenden. Kommissionen kan anse att det inte behöver läggas fram någon plan när det är fråga om en ren likvidation av ett finansinstitut eller om finansinstitutet är av försumbar storlek.

- säkerställa att stödet begränsas till vad som är absolut nödvändigt och att den privata sektorn på ett betydande sätt bidrar till kostnaderna för omstrukturen,
- att se till att det inte förekommer någon otillbörlig snedvridning av konkurrensen och att ianspråktagandet av garantin inte ger några oberättigade fördelar.

32. I sin bedömning kan kommissionen bygga vidare på erfarenheterna från sin tidigare tillämpning av reglerna om statligt stöd på finansinstitut, med hänsyn tagen till de särdrag som präglar en kris som fått en sådan omfattning att det nu är fråga om en allvarlig störning av medlemsstaternas ekonomier.

33. Kommissionen kommer också att ta hänsyn till skillnaden mellan stödåtgärder som behöver vidtas enbart på grund av flaskhalsen i tillgången till likviditet för finansinstitut som är sunda i grunden i motsats till stöd som ges till finansinstitut som dessutom lider av strukturella solvensproblem som till exempel beror på just den affärsmodell eller investeringsstrategi de tillämpar. I princip kan den sistnämnda kategorin av finansinstitut förväntas orsaka större problem.

4. REKAPITALISERING AV FINANSINSTITUT

34. En andra systemåtgärd för att hantera den nuvarande finanskrisen är inrättandet av en ordning för att ge stöd till finansinstitut som trots att de är sunda i grunden har problem till följd av de rådande exceptionella omständigheterna på finansmarknaderna. Syftet med en sådan ordning är att tillhandahålla offentliga medel, som antingen stärker finansinstitutens kapitalbas direkt eller underlättar kapitaltillskott från den privata sektorn på något annat sätt, i syfte att förhindra negativa spridningseffekter inom systemet.
35. I princip gäller de överväganden som nämns i samband med de allmänna garantiordningarna i tillämpliga delar även rekapitaliseringsordningar. Så är fallet i fråga om följande:
- objektiva och icke-diskriminerande kriterier för att vara berättigad att omfattas av ordningen,
 - ordningens varaktighet,
 - begränsning av stödbeloppet till vad som är absolut nödvändigt,
 - behov av skyddsåtgärder mot eventuellt missbruk och otillbörlig snedvridning av konkurrensen, med hänsyn tagen till att kapitaltillskotten är oåterkalleliga, vilket medför att ordningen bör innehålla bestämmelser som ger medlemsstaterna möjlighet att övervaka och säkerställa efterlevnaden av dessa skyddsåtgärder och att vidta de åtgärder som krävs för att undvika otillbörlig snedvridning av konkurrensen, om så är nödvändigt, i ett senare skede ⁽²⁾,

⁽²⁾ I enlighet med principerna i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering.

- krav på att rekapitalisering, som utgör en exceptionell åtgärd för att stödja finansinstituten i en krissituation, följs upp av en omstruktureringsplan för mottagaren. Denna kommer att granskas separat av kommissionen, som kommer att beakta åtskillnaden mellan finansinstitut som i grunden är sunda och endast är drabbade av de nuvarande begränsningarna i likviditeten och stödmottagare som även har solvensproblem orsakade av strukturella brister som hänför sig till t.ex. deras affärsmodell eller investeringsstrategi samt vilken inverkan denna åtskillnad har på behovet av omstrukturering.
36. Rekapitaliseringsordningens särskilda karaktär ger anledning till följande överväganden.
37. Rätten att omfattas av ordningen bör grunda sig på objektiva kriterier (t.ex. behovet av att säkerställa en tillräcklig kapitaltäckningsgrad i förhållande till solvenskraven) som inte leder till oerättigad diskriminerande behandling. Det vore en fördel om stödbehovet kunde bli föremål för en bedömning av de finansiella tillsynsmyndigheterna.
38. Kapitaltillskottet måste begränsas till vad som är absolut nödvändigt och bör inte göra det möjligt för mottagaren att bedriva en expansiv affärsstrategi, utöka sin verksamhet eller vidta någon annan åtgärd som skulle leda till en otillbörlig snedvridning av konkurrensen. I detta sammanhang kommer tillämpningen av skärpta minimisolvenskrav eller en begränsning av kapitaltillskottets storlek i förhållande till finansinstitutets balansomslutning att ges en positiv bedömning. Med hänsyn till den nuvarande finanskrisen bör mottagaren lämna ett så stort eget bidrag som möjligt, även medel från den privata sektorn ⁽¹⁾.
39. Vid kapitaltillskott till finansinstitut måste det säkerställas att stödbeloppet begränsas så långt som möjligt. Beroende på valt instrument (t.ex. aktier, warranter och efterställda skulder) bör den berörda medlemsstaten, i princip, erhålla rättigheter vars värde motsvarar deras bidrag till rekapitaliseringen. Emissionskursen för nya aktier måste fastställas på grundval av en marknadsmässig värdering. I syfte att säkerställa att offentligt stöd endast ges i utbyte mot en lämplig motprestation kommer instrument som preferensaktier med tillräcklig avkastning att ges en positiv bedömning. Alternativt kan man överväga *clawback*-mekanismer eller klausuler om återbetalning av stödet när mottagaren återigen uppvisar lönsamhet.
40. Liknande överväganden gäller för andra åtgärder och ordningar som angriper problemet via finansinstitutets tillgångssida och därmed stärker institutets kapitalbas. När en medlemsstat köper eller byter tillgångar måste detta ske på grundval av en värdering som återspeglar tillgångarnas underliggande risk, varvid säljaren inte får utsättas för otillbörlig diskriminering.
41. Det faktum att stödordningen godkänts undantar inte medlemsstaten från skyldigheten att var sjätte månad lämna en rapport till kommissionen om användningen av ordningen och att inom sex månader från ingripandedagen lämna individuella planer för de mottagande finansinstituten ⁽²⁾.
42. På samma sätt som för garantiordningarna, dock med hänsyn tagen till att rekapitaliseringsåtgärder är oåterkalleliga, kommer kommissionen vid sin bedömning av dessa planer att undersöka om det råder samstämmighet mellan det samlade resultatet av den rekapitalisering som företagits inom ramen för ordningen och sådana rekapitaliseringsåtgärder som genomförs utanför denna ram i enlighet med principerna i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering. De särskilda inslagen i systemkrisen på finansmarknaderna kommer även att beaktas vid denna bedömning.

5. KONTROLLERAD AVVECKLING AV FINANSINSTITUT

43. Den nuvarande finanskrisen innebär även att det kan bli nödvändigt för en medlemsstat att genomföra en kontrollerad avveckling av vissa finansinstitut inom sin jurisdiktion. En sådan kontrollerad likvidation, eventuellt i kombination med ett bidrag av offentliga medel, kan i enskilda fall användas antingen som ett andra steg efter ett undsättningsstöd till ett enskilt finansinstitut när det står klart att en omstrukturering av detta inte kommer att lyckas, eller som en engångsinsats. En kontrollerad avveckling kan även ingå som ett led i en allmän garantiordning, t.ex. när en medlemsstat inleder en likvidation av finansinstitut för vilka garantin behöver tas i anspråk.
44. Bedömningen av en sådan ordning och av individuella likvidationsåtgärder som vidtas inom ramen för en sådan ordning följer i tillämpliga delar samma principer som det redogjorts för ovan i fråga om garantiordningar.
45. Likvidationsåtgärdernas särskilda karaktär ger anledning till följande överväganden.
46. Vid en likvidation måste man se till att minimera det överdrivna risktagandet, bl.a. genom att se till att aktieägare och eventuellt även vissa typer av fordringshavare inte får del av stödmedel i samband med genomförandet av den kontrollerade avvecklingen.
47. För att undvika otillbörlig snedvridning av konkurrensen bör likvidationsfasen begränsas till den period som är absolut nödvändig för att avvecklingen ska kunna genomföras på ett korrekt sätt. Ett stödmottagande finansinstitut som fortfarande är verksamt bör inte inleda någon ny affärsverksamhet utan endast fortsätta att driva sin redan befintliga verksamhet. Bankkrotröjen bör dras in så snart som möjligt.

⁽¹⁾ Det kan bli nödvändigt att införa bestämmelser som medger att det inledande bidraget kompletteras med ytterligare bidrag i ett senare skede.

⁽²⁾ För att underlätta medlemsstaternas och kommissionens arbete är kommissionen beredd att godta gruppanmälningar när det gäller liknande omstruktureringsärenden. Kommissionen kan även överväga att avstå från att kräva en plan när det rör sig om en ren likvidation av ett finansinstitut eller om ett finansinstitut som endast har en försumbar kvarvarande ekonomisk verksamhet.

48. När det gäller kravet på att stödet ska begränsas till vad som är absolut nödvändigt bör det dock hållas i åtanke att det i syfte att åstadkomma stabilitet på den för närvarande turbulenta finansmarknaden kan vara nödvändigt att låta återbetalningen till vissa av en likviderad banks fordringsägare ske med hjälp av stödåtgärder. När det gäller kriterierna för att välja ut vilka förpliktelser som kan komma i fråga i detta sammanhang bör dessa grunda sig på samma regler som de som gäller för förpliktelser som omfattas av en garantiordning.
49. För att man ska kunna säkerställa att stöd inte beviljas en köpare av en finansinstitution, eller av en del av ett sådant institut, eller till en försäld del av ett finansinstitut är det viktigt att vissa försäljningsvillkor iakttas. Kommissionen kommer att ta hänsyn till följande kriterier när den avgör om det förekommer något stöd:
- försäljningen bör ske på ett öppet och icke-diskriminerande sätt,
 - försäljningen bör ske på marknadsvillkor,
 - finansinstitutet eller staten, beroende på vilken struktur som valts, bör söka maximera försäljningspriset för de tillgångar och skulder som berörs,
 - om det är nödvändigt med stöd till den verksamhet som ska säljas kommer det att företas en individuell undersökning i enlighet med de principer som anges i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering.
50. Om det på grundval av dessa kriterier framgår att det utgått stöd till köpare eller sålda enheter måste det företas en separat bedömning av det stödets förenlighet.

6. ANDRA FORMER AV LIKVIDITETSSTÖD

51. För att hantera akuta likviditetsproblem i vissa finansinstitut vill medlemsstaterna kanske följa upp garanti- eller rekapitaliseringsordningar med kompletterande former av likviditetsstöd genom att ställa offentliga medel (bland annat från centralbanken) till förfogande. Kommissionen har redan gjort klart att om en medlemsstat/centralbank reagerar på en bankkris, inte med selektiva åtgärder till förmån för enskilda banker utan med allmänna åtgärder som står öppna för alla jämförbara aktörer på marknaden (till exempel utlåning till hela marknaden på lika villkor), faller sådana allmänna åtgärder i regel utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd och behöver inte anmälas till kommissionen. Kommissionen anser till exempel att centralbankens penningpolitiska verksamhet, såsom operationer på den öppna marknaden och stående faciliteter, inte omfattas av reglerna om statligt stöd. Under specifika omständigheter kan det också hända att

öronmärkt stöd till ett visst finansinstitut inte heller betraktas som statligt stöd. Enligt kommissionen ⁽¹⁾ kan det hända att det inte anses vara fråga om statligt stöd när en centralbank ställer medel till ett finansinstituts förfogande i ett sådant fall, om ett antal villkor, bland annat följande, är uppfyllda:

- finansinstitutet i fråga är solvent vid den tidpunkt då likviditetsfaciliteten ställs till förfogande och denna facilitet inte är en del av ett större stödpaket,
- faciliteten är fullständigt garanterad av säkerheter med värdeminskingsavdrag (*haircuts*) i förhållande till facilitetens kvalitet och marknadsvärde,
- centralbanken tar ut en straffränta av stödmottagaren,
- åtgärden vidtas på centralbankens eget initiativ, och backas framför allt inte upp av någon motgaranti från staten.

52. Kommissionen anser att om en ordning för likviditetsstöd som finansieras med offentliga medel (bland annat från centralbanken) utgör stöd kan ordningen under rådande exceptionella förhållanden vara förenlig med den gemensamma marknaden i enlighet med principerna i riktlinjerna för undsättning och omstrukturering. Under förutsättning att det råder säkerhet om att en sådan ordning för likviditetsstöd ses över var sjätte månad ⁽²⁾ kan den godkännas för en längre period än sex månader, och i princip för upp till två år. Den kan förlängas ytterligare om kommissionen godkänner det, om krisen på finansmarknaden så kräver.

7. SNABB BEHANDLING AV ÄRENDET OM STATLIGT STÖD

53. Vid tillämpningen av reglerna om statligt stöd på de åtgärder som detta meddelande handlar om på ett sätt som tar hänsyn till de rådande förhållandena på finansmarknaden bör kommissionen, i samarbete med medlemsstaterna, se till att det eftersträvade målet uppnås och att de snedvridningar av konkurrensen som uppstår såväl inom som mellan medlemsstaterna begränsas till det minsta möjliga. För att underlätta detta samarbete och ge både medlemsstaterna och tredje man nödvändig klarhet om rättsläget avseende åtgärdernas förenlighet med fördraget (vilket är viktigt för att återställa förtroendet på marknaden), är det ytterst viktigt att medlemsstaterna underlättar kommissionen om sina avsikter och anmäler planer på att införa sådana åtgärder så tidigt och utförligt som möjligt och i alla händelser innan åtgärden genomförs. Kommissionen har vidtagit lämpliga åtgärder för att säkerställa att beslut kan antas snabbt, om nödvändigt inom 24 timmar eller under ett veckoslut, efter det att en fullständig anmälan har gjorts.

⁽¹⁾ Se till exempel *Northern Rock* (EUT C 43, 16.2.2008, s. 1).

⁽²⁾ De principer som anges i punkt 24 gäller för denna översyn.